C/2026/1957

28.4.2026

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

My Voice, My Choice: ohutu ja kättesaadava abordi poolt

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2026/1957)

Raportöör: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Nõustajad	Lidia FERNÁNDEZ MONTES (II rühma raportööri nõustaja) Rugilė BUTKEVIČIŪTĖ (III rühma nõustaja)
Täiskogu otsus	18.9.2025
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2 –
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.11.2025
Vastuvõtmine täiskogus	21.1.2026
Täiskogu istungjärk nr	602
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	196/12/11

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) peab tervitatavaks ja tunnustab liikumise „*My Voice, My Choice*“ edendatava Euroopa kodanikualgatuse jõupingutusi, et leida pragmaatiline lahendus, kuidas tagada ELis naiste juurdepääs abordiõigusele.

1.2. Vastusena sellele algatusele kordab komitee, et abort peab olema inimõigus, mis on seotud paljude muude õigustega, mitte ainult õigusega tervisele, ning et selle tegelik ja tõhus kasutamine tuleb tagada intersektsionaalsest perspektiivist.

1.3. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles esitama ettepaneku liikmesriikidele rahalise toetuse andmiseks, et iga naine Euroopas, kellel ei ole veel juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile, saaks raseduse ohutult katkestada kooskõlas oma koduriigi õigusnormidega.

1.4. Komitee kinnitab veel kord, et abordi keelamine või takistamine kujutab endast institutsioonilist soolist vägivalda Istanbuli konventsiooni ja direktiivi (EL) 2024/1385 ([1]) tähenduses. Seepärast peaksid liikmesriigid lisama abordi kättesaadavuse oma soolise vägivalla ennetamise ja ohvrite toetamise süsteemidesse ning eelkõige oma riiklikesse tervishoiusüsteemidesse.

1.5. Komitee rõhutab, et kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 2 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 8 ning põhiõiguste harta artiklitega 1, 3, 21 ja 35 on juurdepääs ohutule ja seaduslikule abordile osa ELi kohustusest kaitsta naiste väärikust, puutumatust ja võrdsust.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1385, 14. mai 2024, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist (ELT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

1.6. Raseduse katkestamise otsuse peab tegema ainult asjaomane naine, kes peab saama otsustada sõltumatult ning ilma sunni, desinformatsiooni ja häbimärgistamiseta.

1.7. Komitee rõhutab, et ohutu ja seadusliku abordi kättesaadavusega peavad kaasnema poliitikameetmed ja programmid, mis tagavad kogu elanikkonnale teadliku valikuvabaduse ja tervikliku seksuaalhariduse. Igal naisel ja tütarlapsel on õigus teha oma keha ja reproduktiivelu kohta sõltumatuid ja tõenditel põhinevaid otsuseid, ilma et neid häiritaks sunni, desinformatsiooni või häbimärgistamisega.

1.8. Terviklik seksuaalharidus – nagu on sätestatud Istanbuli konventsiooni artiklis 14, ELi lapse õiguste strateegias ja UNESCO rahvusvahelistes tehnilistes suunistes tervikliku seksuaalhariduse kohta – on oluline, et vältida soovimatuid rasedusi, edendada soolist võrdõiguslikkust ja kaitsta seksuaalse vägivalla eest.

1.9. Komitee kutsub liikmesriike üles integreerima koolide õppekavadesse ja asjakohastesse ELi programmidesse tervikliku, rangelt teadusliku, ea- ja võimetekohase seksuaalhariduse, kehtestama järelevalve selliste programmide üle ja nende hindamise ning tagama, et tervishoiutöötajad suudaksid austada patsientide teadvat nõusolekut ja sõltumatust.

1.10. Komitee hinnangul peab Euroopa Komisjon selgitama, kuidas struktureeritakse ELi vahendeid, et rahastada siin vaadeldava õiguse kasutamist, ning selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide rahalise toetamise mehhanisme, mis pakuvad abi aborti kaaluvatele naistele.

1.11. Kuna puuduvad andmed, mis hõlbustaksid tõhusate poliitikameetmete nõuetekohast rakendamist, soovitab komitee Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudil (EIGE) ja Eurostatil koguda seksuaal- ja reproduktiivtervise ning sellega seonduvate õiguste kohta liigendatud andmeid.

1.12. Komitee leiab, et paremäärmuslike ja fundamentalistlike rühmade rünnakuid arvestades tuleb kõnealuseid naiste õigusi tugevdada.

2. **Üldised märkused**

2.1. Kampaania „*My Voice, My Choice*“ annab ELi kodanikele võimaluse muuta naiste elu vabamaks, turvalisemaks ja paremaks, olenemata sellest, kus nad liidus elavad ja missuguste tingimustega nad silmitsi seisavad.

2.2. Sellega seoses rõhutatakse kampaanias, et naiste juurdepääsu puudumine abordiõigustele paljudes Euroopa riikides ei sea neid mitte ainult füüsilise kahju ohtu, vaid avaldab naistele ja perekondadele ka põhjendamatut majanduslikku ja vaimset survet, eelkõige neile, kes elavad ebakindlates sotsiaalsetes, majanduslikes, tööhõive- või kultuurilistes tingimustes ja kes seetõttu seda endale kõige vähem lubada saavad.

2.3. Seetõttu kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles esitama ettepaneku liikmesriikidele rahalise toetuse andmiseks, et iga naine Euroopas, kellel ei ole veel juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile, saaks raseduse ohutult katkestada kooskõlas oma koduriigi õigusnormidega.

2.4. See lahendus võiks olla kavandatud vabatahtliku osalemise mehhanismina: selles osaleda soovivad riigid saaksid ELilt rahalist toetust, millega kompenseeritakse sellest solidaarsusmeetmest tulenevat koormust. Euroopa kodanikualgatuse „My Voice, My Choice“ teema kuulub valdkondade hulka, milles ELil on toetav pädevus.

2.5. Algatus kogus 1 124 513 toetusallkirja isikutelt Austriast, Belgiast, Bulgaariast, Eestist, Hispaaniast, Horvaatiast, Iirimaalt, Itaaliast, Kreekast, Küproselt, Leedust, Luksemburgist, Lätist, Madalmaadest, Maltalt, Poolast, Portugalist, Prantsusmaalt, Rumeeniast, Rootsist, Saksamaalt, Slovakkiast, Sloveeniast, Soomest, Taanist, Tšehhist ja Ungarist. Sellega seoses rõhutab komitee allkirjade kogumisel tehtud jõupingutusi.

2.6. 10. aprillil 2024 registreeritud algatus kinnitati 1. septembril 2025, mis näitab selgelt, et lisaks liikmesriikide pädevusele kuulub see ka ELi pädevusse.

2.7. Komitee toetab täielikult seda algatust, mis kujutab endast veel üht sammu ELi naiste jaoks ohutu, seadusliku ja kättesaadava abordi saavutamise suunas.

3. **Konkreetsed märkused**

3.1. Juurdepääs ohutule ja seaduslikule abordile peab olema inimõigus. Tegemist on inimõiguste küsimusega ning kõnealuse juurdepääsu tagamine on parim viis kaitsta naiste kehalist autonoomiat ja vähendada emasuremust.

3.2. Raseduse katkestamise otsuse peab tegema ainult asjaomane naine, kes peab saama otsustada sõltumatult ning ilma sunni, desinformatsiooni ja häbimärgistamiseta.

3.3. Riikidel on kohustus austada, kaitsta ja teostada inimõigusi, sealhulgas neid, mis on seotud tervisega ning õigusega kehalisele, seksuaalsele ja reproduktiivsele autonoomiale. Kui ohutud ja seaduslikud aborditeenused on põhjendamatult piiratud või ei ole täielikult kättesaadavad, ei piirata mitte ainult abordi kättesaadavust, vaid ka abordiõigust kui sellist. See võib seada ohtu ka mitmed teised rahvusvaheliselt kaitstud inimõigused, nagu õigus mittediskrimineerimisele ja võrdsele kohtlemisele, õigus elule, tervisele ja teabele, õigus mitte olla allutatud julmale, ebainimlikule või inimväärikust alandavale kohtlemisele, õigus eraelu puutumatusele, kehalisele autonoomiale ja enesemääramisele, õigus otsustada, kui palju lapsi saada ja kui pikk on aeg sünnituste vahel, õigus vabadusele, õigus saada kasu teaduse arengust ning õigus südametunnistuse- ja usuvabadusele.

3.4. Need õigused on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja neid kaitstakse mitme rahvusvahelise lepinguga, nagu majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt, ÜRO piinamisvastane konventsioon, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsioon, Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioon (Istanbuli konventsioon) ning lapse õiguste konventsioon, samuti piirkondlike lepingutega Aafrikas, Ameerikas ja Euroopas.

3.5. Naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni artikli 12 lõikes 1 on sätestatud: „Osavõtvad riigid rakendavad kõiki vastavaid meetmeid, et likvideerida naiste diskrimineerimine tervihoiuvaldkonnas ning et tagada meestele ja naistele võrdne juurdepääs meditsiinilisele teenindamisele, eriti selles osas, mis puudutab perekonna planeerimist.“ Täpsemalt märgitakse konventsiooni üldises soovituses nr 35 sõnaselgelt, et abordi kriminaliseerimine kujutab endast naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste rikkumist ning soolise vägivalla vormi, ning nõutakse tungivalt, et riigid tunnistaksid kehtetuks kõik abordi kriminaliseerimist käsitlevad õigusnormid.

3.6. Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 2 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 8 ning põhiõiguste harta artiklitega 1, 3, 21 ja 35 on juurdepääs ohutule ja seaduslikule abordile osa ELi kohustusest kaitsta naiste väärikust, puutumatust ja võrdsust.

3.7. Puuetega inimeste õiguste konventsioon kohustab osalisriike pakkuma puuetega inimestele tasuta või taskukohaseid tervishoiuprogramme ja -teenuseid, mis on sama mitmekesised ja kvaliteetsed kui teistele inimestele pakutavad, muu hulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise valdkonnas, ning elanikkonnale suunatud rahvatervise programme.

3.8. Lisaks on ÜRO inimõiguste komitee konkreetselt tunnistanud, et naise otsus rasedus vabatahtlikult katkestada on osa õigusest eraelu puutumatusele ning et naise seadusliku abordi tegemise otsuse mitteaustamine kujutab endast eraelu puutumatuse õiguse rikkumist, sealhulgas juhtudel, kui kohtuvõim sekkub sellise otsuse tegemisse ([2]).

3.9. Hilisemal ajal on seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused lisatud ÜRO kestliku arengu eesmärkidesse, täpsemalt eesmärgi 3 alaeesmärki 7, milles taotletakse üldise juurdepääsu tagamist seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenustele, sealhulgas pereplaneerimisele, teabele ja haridusele, ning reproduktiivtervise integreerimist riiklikesse strateegiatesse ja programmidesse, ning eesmärgi 5 alaeesmärki 6, milles juhitakse tähelepanu vajadusele tagada üldine juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ja -õigustele, nagu lepiti kokku kooskõlas rahvastiku ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi ning Pekingi tegevusprogrammiga ja nende läbivaatamiskonverentside lõppdokumentidega.

([2]) https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf.

3.10. Samamoodi märgib komitee oma arvamuses „Naistevastane vägivald kui inimõiguste küsimus*: ülevaade meetmetest ELis" murega, et kehtivaid piiranguid raseduse vabale ja turvalisele vabatahtlikule lõpetamisele ning naiste ahistamist, eriti haiglate läheduses, ei ole peetud naistevastase vägivalla erivormiks* ([3]). Komitee soovitab võtta vastu õigusnormid, millega reguleeritakse ohutute alade loomist haiglate ümbruses, et ennetada ahistamist ja hirmutamist.

3.11. Naiste seksuaal- ja reproduktiivõiguste tagamine peab hõlmama õigust vabalt otsustada raseduse vabatahtliku lõpetamise üle ja õigust abordile ning samuti tegelikku juurdepääsu abordile. Pidades silmas fundamentalistlike ja paremäärmuslike rühmituste süstemaatilisi rünnakuid, peab komitee vajalikuks, et liikmesriigid võtaksid õiguslikke meetmeid, et tagada mitte ainult nimetatud õigused, vaid ka nende vaba kasutamine.

3.12. Komitee märgib, et isegi seal, kus abordi tegemine on seaduslik, piiravad piirkondlikud ja sotsiaalsed erinevused endiselt tegelikku juurdepääsu abordile. Mitmes maapiirkonnas, mis on vaesemad või kultuuriliselt konservatiivsemad, lisanduvad kehvale meditsiinitaristule häbimärgistamine, moraalne surve ja kinnistunud patriarhaalsed normid, mida mõnes kohalikus kontekstis mõjutavad endiselt traditsioonilised patriarhaalsed aukoodeksid või tugev kogukonna surve. Need tingimused soodustavad hirmu, vaikimist ja isegi salajasi sünnitusi, millel on tõsised tagajärjed füüsilisele ja vaimsele tervisele. Komitee rõhutab, et tegeliku juurdepääsu tagamine ei nõua mitte ainult õiguslikke ja institutsioonilisi tagatisi, vaid ka haridus- ja sotsiaalmeetmeid, et võidelda häbimärgistamise vastu ja kaitsta naiste enesemääramisõigust.

3.13. Komitee kinnitab veel kord, et abordi keelamine või takistamine kujutab endast institutsioonilist soolist vägivalda Istanbuli konventsiooni ja direktiivi (EL) 2024/1385 tähenduses. Seepärast peaksid liikmesriigid lisama abordi kättesaadavuse oma soolise vägivalla ennetamise ja ohvrite toetamise süsteemidesse ning eelkõige oma riiklikesse tervishoiusüsteemidesse.

3.14. 4. märtsil 2024 sätestas Prantsusmaa oma põhiseaduses tagatud abordiõiguse, olles esimene riik maailmas, kus abort muudeti põhiseaduslikuks õiguseks, eesmärgiga kehtestada kaitsemeede seoses abordiõigustest taganemisega ELis ja kogu maailmas, Juba 2022. aasta jaanuaris tegi toonane Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja Emmanuel Macron Euroopa Parlamendile ettepaneku lisada abordiõigus ELi põhiõiguste hartasse.

3.15. Uuringud näitavad, et Euroopas tegutseb seksuaal- ja reproduktiivõiguste õõnestamise nimel 275 osalejast koosnev keerukas võrgustik, mille rahalised vahendid ulatusid 2019.–2023. aastal 1,18 miljardi USA dollarini ([4]). Komitee rõhutab, et kõnealuste õiguste kaitsmiseks on vaja Euroopa koordineeritud ja ennetavat reageerimist.

3.16. Eelöeldut silmas pidades leiab komitee, nagu ka teised rahvusvahelised organisatsioonid, et juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning -õigustele – sealhulgas tagatud tõhus juurdepääs ohututele ja seaduslikele aborditeenustele – on põhiõigus. Komitee arvates on seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste järgimine oluline inimväärikuse kaitsmiseks, kuna need on lahutamatult seotud seksuaalse ja soolise vägivalla vastu võitlemisega ning soolise võrdõiguslikkuse ja muude inimõiguste saavutamisega, nagu inimese õigus elule, tervisele, eraelu puutumatusele, isiku turvalisusele, mittediskrimineerimisele, võrdsusele seaduse ees ning kaitsele piinamise ja muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise või karistamise eest.

3.17. Komitee tuletab meelde ELi võetud kohustust tagada, et kõikidele naistele ja tütarlastele oleks tagatud täielik kehaline autonoomia ning täielik ja iseseisev kontroll oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivõigustega seotud küsimuste üle ning õigus neis küsimustes vabalt otsustada, ilma diskrimineerimise, sundimise ja vägivallata ([5]).

3.18. Terviklik seksuaalharidus – nagu on sätestatud Istanbuli konventsiooni artiklis 14, ELi lapse õiguste strateegias ja UNESCO rahvusvahelistes tehnilistes suunistes tervikliku seksuaalhariduse kohta – on oluline, et vältida soovimatuid rasedusi, edendada soolist võrdõiguslikkust ja kaitsta seksuaalse vägivalla eest.

([3]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus – Naistevastane vägivald kui inimõiguste küsimus: ülevaade meetmetest ELis (omaalgatuslik arvamus) (ELT C, C/2025/2005, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2005/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi seksuaal- ja reproduktiivõiguste foorum: „*The Next Wave: How Religious Extremism Is Regaining Power*".

([5]) https://www.igualdad.gob.es/wp-content/uploads/SRHR-MINISTERIAL-DECLARATION-SIGNED-2.pdf.

3.19. Komitee kutsub liikmesriike üles integreerima koolide õppekavadesse ja asjakohastesse ELi programmidesse põhjaliku, eakohase, eri rühmadele kohandatud, rangelt teadusliku seksuaalhariduse ning kehtestama järelevalve selliste programmide üle ja nende hindamise, samuti tagama, et tervishoiutöötajad suudaksid austada naiste teadvat nõusolekut ja sõltumatust.

3.20. Komitee rõhutab, et abordiõiguse kasutamisel on eriti haavatavad muu hulgas etnilised ja usulised vähemused, sisserännanud naised, ebasoodsast sotsiaal-majanduslikust keskkonnast pärit või maapiirkondades elavad naised, puudega naised, lesbid ja biseksuaalsed naised, ning toonitab vajadust intersektsionaalse lähenemisviisi järele.

3.21. Komitee leiab, et seadusandlike muudatustega peab kaasnema jätkusuutlik rahaline toetus, et muuta aborditeenusele juurdepääsu õigus ka tegelikult reaalsuseks.

3.22. Komitee leiab, et õigus abordile ja selle kasutamise rahastamine tuleks lisada ELi põhiõiguste hartasse, nagu märkis Euroopa Parlament oma 11. aprilli 2024. aasta resolutsioonis (vastu võetud 336 poolt- ja 163 vastuhäälega, erapooletuid oli 39) ([6]).

3.23. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles siin vaadeldavat algatust ellu viima ning tagama juurdepääsu abordiõigusele ja selle tegeliku kättesaadavuse, koostades selleks viivitamatult rakendatava ajakava.

3.24. Komitee hinnangul peab Euroopa Komisjon selgitama, kuidas struktureeritakse ELi vahendeid, et rahastada siin vaadeldava õiguse kasutamist, ning selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide rahalise toetamise mehhanisme, mis pakuvad abi aborti soovivatele naistele.

3.25. Võttes arvesse praegust andmete puudumist, soovitab komitee EIGE-l ja Eurostatil koguda seksuaal- ja reproduktiivõiguste kohta liigendatud andmeid.

3.26. Samuti kutsub komitee ELi üles aktiivselt võitlema äärmusparempoolsete jõudude poolt levitatava aborditeemalise desinformatsiooni vastu, mis takistab naiste enesemääramisõigust ning nende seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste kasutamist.

3.27. Komitee mõistab hukka naiste õiguste valdkonnas toimuvad tagasilöögid ja kõik regressiivsed katsed piirata olemasolevat kaitset seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste ning soolise võrdõiguslikkuse vallas või see kaotada.

3.28. Komitee tunnistab kodanikuühiskonna ning eelkõige feministlike ja naiste õiguste organisatsioonide olulist rolli abordiõiguse kaitsmisel – eriti riikides, kus abort on keelatud või selle kättesaadavus on piiratud – ning abordi kättesaadavuse tagamisel, mõjutades õiguse reformimist, teenuste osutamist ja üldsuse harimist. Komitee taotleb nende organisatsioonide toetamiseks sihipärast rahastamist, eelkõige liikmesriikides, kus kodanikuühiskonna tegutsemisruum aheneb ja õigus abordile on ohus.

3.29. Lisaks kutsub komitee liikmesriike ja ELi institutsioone üles tagama aktivistidele, tervishoiutöötajatele ja aborti soovivatele naistele õigusliku, füüsilise ja veebipõhise kaitse häbimärgistamise, ahistamise ja hirmutamise eest.

3.30. Komitee võtab suure murega teadmiseks ülemaailmsed tagasilöögid seoses rahvusvahelise toetusega pereplaneerimisele ning seksuaal- ja reproduktiivõigustele. USA rahvusvahelise arengu amet (USAID) on ajalooliselt olnud üks maailma suurimaid pereplaneerimise ja reproduktiivtervise teenuste rahastajaid ning toetanud miljoneid naisi ja tütarlapsi kogu maailmas. Nüüd on amet aga tühistanud peaaegu kõik pereplaneerimise toetused ja taastanud üldise vaikimisseaduse. Komitee kutsub ELi üles tugevdama oma ülemaailmset juhtpositsiooni seksuaal- ja reproduktiivõiguste kaitsmisel ning tagama juurdepääsu elutähtsatele tervishoiuteenustele.

([6]) https://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20240408IPR20314/naised-peavad-olema-seksuaal-ja-reproduktiivtervise-otsustes-taiesti-vabad.

3.31. Kõige eelöeldu pärast soovib komitee rõhutada ja tunnustada jõupingutusi, mida on tehtud liikumise „My Voice, My Choice“ edendatava Euroopa kodanikualgatuse raames, et leida pragmaatiline lahendus, kuidas tagada ELis naiste juurdepääs abordiõigusele, ning kordab, et abort on inimõigus, mis on seotud paljude muude õigustega, mitte ainult õigusega tervisele, ning et selle tegelik ja tõhus kasutamine tuleb tagada intersektsionaalsest perspektiivist.

Brüssel, 21. jaanuar 2026

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Séamus BOLAND